

Toužim v letech 1990 - 1994

Nadšení z listopadové revoluce

Nadšení, rozhodnost a odhodlání lidí vzniklé z listopadové revoluce, atmosféra z obrovských pražských shromáždění, která vyznívala i z televizních přenosů, se přenesla i do Toužimi.

1. prosince 1989 se na výzvu ing. P. Aleše Opatrného, místního faráře, ustavilo ve městě Občanské fórum. Koordinační výbor OF svolával veřejná shromáždění, o které byl zprvu obrovský zájem lidí. Byly na nich vznášeny revoluční požadavky na přeměnu města, na změnu jeho řízení, na nové pojmenování ulic, na zlepšení kvality pitné vody a na některé další revoluční požadavky. Revoluční nadšení a odhodlání lidí v následujících letech se přeměnilo do řešení hospodářských záležitostí.

Obchod, pohostinství, řemeslnické služby

Listopadová revoluce občany města zaktivizovala a podnítila k soukromému podnikání. Nejzřetelněji se výsledky projevily v obchodě, v pohostinství a v řemeslnických službách. Změny nastaly až zdánlivě snadno a rychle. V roce 1990 prvními průkopníky v soukromém podnikání v obchodech byly paní Dlubalová v prodejně zeleniny a ovoce a paní Bártová v prodejně Flora shop. V pohostinství, v uvedeném roce, vznikla soukromá vinárna manželů Štádleryových a soukromá kavárna a vinárna v letadle, kterou provozovala paní Siváková. V následujícím roce 1991 už zahájilo prodej v Toužimi 19 soukromých obchodníků a 7 soukromých podnikatelů zahájilo činnost v pohostinství. Vzniklou konkurencí, která toužimský trh znatelně ovlivnila, SD Jednota ztratilo ve městě, ve svém podnikání, monopol. Na trhu bylo najednou dostatek všeho, co lidé žádali a potřebovali, zboží bylo ve všech obchodech, ať soukromých či družstevních a zejména v soukromých obchodech se prodávalo za rozličné ceny. Se vzniklou konkurencí se začal v Toužimi měnit i způsob nákupu zboží. Lidé začali nakupovat podle skutečné potřeby a zboží si začali vybírat podle ceny i kvality. Snad k té rychlé přeměně přispělo i uvolnění cen, i když jejich výše přiměla mnohé nakupující k uváženějším nákupům.

SD Jednota upravilo prostředí obchodního domu Střela a změnilo jej v supermarket, který může nyní konkurovat upraveností obchodních prostor, přehledností vystaveného a nabízeného zboží a s možností rychlého nákupu, s jakýmkoliv obchodním domem v okrese. Změnilo se i toužimské pohostinství, vzniklá konkurence jej zkvalitnila a v roce 1993 došlo k jeho celkové privatizaci. V začátku roku 1994 je již ve městě přes dvacet soukromých prodejen. Některé z nich sortimentem prodávaného zboží nabízejí věci, které se dříve v Toužimi neprodávaly alespoň ne v tak velkém množství a ne trvale. V prodejně Flóra shop lze v kterýkoliv den i hodinu koupit různé druhy řezaných květin a různé květiny v květináčích. Obdobně se dá psát o všech prodejnách zeleniny a ovoce, o zboží, které si dnes lze v Toužimi běžně koupit a které ještě před pěti lety bývalo v Toužimi v mizivém množství a v malém sortimentu. Zajímavý a v Toužimi neobvyklý je sortiment zboží v Montaprodejně, která nabízí stavební a řemeslnické potřeby k úpravě domů a bytů, má i objednávkovou službu. Některé prodejny nabízejí zákazníkům nové služby vyplývající ze současného rozvoje života. Je tomu tak například v prodejnách SAPE, ELEKTRO FOTO - TRIO. Výhodné jsou v některých prodejnách i prodejní doby, zejména ve Večerce, v prodejně smíšeného zboží paní Šulekové, v mléčné jídelně a v prodejně bývalého hotelu Praha. Prodej po celý den, i přes poledne, je běžný v OD Střela, v prodejně Flóra shop, v prodejnách smíšeného zboží paní Veverkové a Krausové, v mléčné jídelně a jinde. Obchodníci vycházejí i tímto vstříc nakupujícím.

Do soukromého řemeslného a živnostenského podnikání, se již od roku 1990, s vlastní aktivitou pustili řemeslníci a živnostníci ze všech oborů činnosti, včetně nákladních i osobních autodopravců.

Dlouho chybějícím řemeslem v Toužimi, po zrušení opravny obuvi, byla oprava bot. Od roku 1994 je už vyřešena několika sběrnami. Někteří řemeslníci pracují společně ve vytvořených soukromých firmách, jiní vykonávají služby jako samostatní soukromí podnikatelé, mnozí z nich podnikají až po svém základním zaměstnání. I mezi řemeslníky se uplatňuje konkurence, jednotlivá řemesla jsou zastoupena vždy několika firmami, či alespoň několika řemeslníky.

Lze shrnout, že obchod, pohostinství a řemeslné služby v Toužimi dosáhly za uplynulá čtyři léta obrovských přeměn, z kterých má prospěch především zákazník.

Zlepšuje se vzhled města

Listopadová revoluce podnítila vlastníky nemovitostí ke zvýšené péči o nemovitý majetek. Změna je znatelná již v ulicích, v lepším se vzhledu a upravenosti některých objektů a to jak soukromých, tak družstevních, městských i státních. Upravují se nejenom fasády domů, ale

přestavuje se i vnitřní část objektů a hledá se možnost jejich účelnějšího využívání, pokud je to možné i pro podnikání.

Na náměstí Jiřího z Poděbrad byly vkusně a účelně zhotoveny dva vyvýšené záhony pro výsadbu květin a keřů. Okraje záhonů jsou zhotoveny ze štípaných žulových kvádrů a na nich je obrubník z matových, rovněž žulových desek. Záhony oddělují náměstím procházející Plzeňskou ulici a hořejší jízdní pruh od ostatní plochy náměstí. Úprava je vkusná a vhodná, přispěla k celkovému pěknému vzhledu tohoto historicky cenného místa v Toužimi.

Technická služba města, po dohodě s pracovním úřadem, využívá několik nezaměstnaných lidí k údržbě cest, ulic a k celkovému čištění města. Jejich práce je znát lepším se prostředím města.

Průmysl a zemědělství po listopadové revoluci

Listopadová revoluce ovlivnila i činnost místních průmyslových závodů. Privatizují se, téměř všechny se přeměnily na akciové společnosti. V některých dochází i ke změně výroby. Ve všech nacházejí i nadále lidé práci.

Nejlépe si v současnosti vede závod OZAP, který se přeměnil ze státního podniku na akciovou společnost. Výrobky zmodernizoval a vyrábí je plnou možnou kapacitou závodu. Jsou dobře prodejné, závod využívá současné konjunktury při budování zejména soukromých prodejen. O výrobky OZAPu je zájem jak u soukromých podnikatelů v České republice, tak i v zahraničí. Závod OZAP v současnosti prosperuje lépe než před listopadovou revolucí.

Západočeský dřevařský průmysl a.s. závod Toužim, pracuje pouze v jednosměnném provozu. Jeho činnost ovlivňuje množství suroviny - dřevní hmoty, kulatiny. Polomy jsou zpracovávány a těžbu dřeva lesní závody omezují. O řezivo z toužimské pily je zájem, závod dbá, aby jej prodával jenom podnikatelům, kteří jsou schopni platit. Část řeziva, asi 45 % své produkce vyváží do zahraničí, zejména do Německa, Holandska, Rakouska a Anglie.

Na akciovou společnost se přeměnila i STS. Tento toužimský závod pocituje změnu a stagnaci výroby v zemědělství. Závod musel zcela změnit výrobu a způsob práce, řadu svých provozů v Toužimi, ale zejména mimo město zprivatizoval. V současnosti vyrábí na stále prodlužovanou zakázku obaly pro německého podnikatele. Počet zaměstnanců závod omezil. Mnozí stávající pracovníci STS, aby v závodě obstáli a současně, aby byla zajištěna všechna potřebná řemesla k nové výrobě i práci, se přeškolili v profesích svého zaměstnání.

Rovněž závod TRIOLA se změnil v akciovou společnost a změnil i výrobu. Počet zaměstnankyň zůstává stejný, ale všechny v závodě zaměstnané ženy šijí výrobky pro německého podnikatele, který si dováží do Toužimi již připravenou a nastříhanou látku.

Schválená je i privatizace místního statku. Vytváří se z něj sedm výstupních subjektů - soukromých závodů. S privatizací již začali v roce 1993 a je jí privatizován majetek za 88 miliónů korun. Vlastníkům půdy předává statek restituční majetek v hodnotě osmdesáti miliónů korun. Na statku mají evidováno 238 žádostí o navrácení majetku, jen 88 z nich bylo z Pozemkového fondu do konce roku 1993 rozhodnuto. Způsob jeho předávání je ze strany statku bezproblémový. Část svého majetku za dva a půl miliónu korun statek rozprodá v dražbách, městu bezplatně převádí majetek v hodnotě 927 tisíc korun. Uvedenou privatizací přechází zemědělství v obvodu Toužimi do soukromého podnikání.

Další, pro město významná zařízení

K dalším, pro město významným, patří některá zařízení, poskytující lidem zaměstnání a jsou významná svoji činností pro město a okolí. Jsou to:

Lesní společnost a. s. Teplá, má v Toužimi své středisko s rozsáhlými skleníky a školkami pro pěstování sazenic lesních stromků, Zemědělské zásobování a nákup k. p. Plzeň, odštěpný závod Karlovy Vary má ve městě středisko včetně sil na uskladňování obilí, středisko závodu Vodovody a kanalizace a. s. Karlovy Vary, středisko telekomunikací, pošta.

K významným úřadům patří ústředí SD Jednoty, z nově vytvořených Finanční úřad Toužim, pobočka Poštovní a Investiční banky Karlovy Vary, Kreditní banka, Městský úřad Toužim.

Nový průmyslový závod

V roce 1993 se začal v Toužimi stavět nový průmyslový závod na výrobu kabelových svazků do osobních automobilů pro výrobce v Německé spolkové republice. Závod stavěla firma Elektromodul a do měsíce dubna 1994 v něm zahájila výrobu.

V roce 1994 pracuje pouze v jednosměnném provozu, od roku 1995 přejde na dvousměnný provoz. V roce 1994 zaměstnává přes 120 zaměstnanců, v následujícím roce jich bude pracovat ještě jednu tolik. Závod přispěje ke snížení nezaměstnanosti na Toužimsku.

Nové soukromé firmy

Po listopadové revoluci vznikly v Toužimi nové soukromé firmy, jejichž majitelé prostředky k podnikání získali vydražením v aukcích, či pouhým koupením nebo pronájmem potřebného zařízení k výrobě. Uvedené firmy jednak poskytují lidem v Toužimi práci a jsou snad zárukou dalšího rozvoje podnikání ve městě. Jsou to firmy: Monta, Zetos, Lostav, Luigi, Supra, Sape, Atis, Sevo a další.

Městské zastupitelstvo převzalo správu města

První cíl městského zastupitelstva a městského úřadu - vytvoření podmínek pro privatizaci a rozvoj soukromého podnikání lze hodnotit konfrontací se skutečností roku 1994. Vyznívá úspěšně. Podnikatelé v pohostinství měli neustálé připomínky k výši odváděných poplatků z prodeje alkoholu a cigaret. Jimi odevzdané peníze městu jako celku prospěly, rozvoj soukromého podnikání ani privatizace ve městě tím nijak omezena nebyla.

Další úkol městské samosprávy spočíval v dokončení výstavby sportovní haly a v dokončení oprav sokolovny. Uvedené stavby zpracoval předcházející městský národní výbor. Sportovní halu začali sportovci využívat již koncem roku 1991 a dveře sokolovny pro veřejnost se prvně otevřely 7. února 1992. Sokolovna rozhodnutím městského zastupitelstva slouží kultuře a společenskému životu, sportovní hala rozšířila ve městě možnost dalšího rozvoje sportů, které potřebují ke své činnosti tělocvičnu.

Pro život každého člověka je důležitá zdravá pitná voda. Toužimská pitná voda je hygienicky nezávadná, ale zdravá není. Nejvíce ji poškozují město Toužim. Městská samospráva závadu řeší a chce ji odstranit. Po projednání a poradě s odborníky chce vyčistit a odbahnit na řece Střele Podzámecký (Jeremiášův) rybník, který jako odkalovací nádrž již úkol neplní. Představitelé města opatřili firmu, která toto provede, zajistili potřebnou sumu peněz a pro město výhodnou půjčku. Veškeré řešení zatím uvázlo na majetkoprávních záležitostech, o kterých nyní rozhoduje územní odbor Pozemkového fondu v Karlových Varech.

Celá záležitost není levná, představuje částku asi dvaceti miliónů korun. Na zajištění uvedeného úkolu představitelé města, starosta i tajemník, vynaložili mnoho úsilí. Jednali na Fondu životního prostředí v Karlových Varech i v Praze a na dalších úřadech. Zástupci firmy, která má práci provést, byli přítomni jednání městského zastupitelstva. Pro občany je akce velmi potřebná, realizace prospěje všem lidem, kteří odebírají pitnou vodu z přehrady u Žlutic.

Město převzalo do své správy dřívější státní byty, dnes byty obecní. Za účelem jejich spravování si zřídili Správu bytového hospodářství města Toužimi. Převzalo i městskou kotelnu a další kotelny na sídlištích Na hájence a v Kosmové. Obecní byty město vybavilo měřicí technikou, a to jak na měření tepla, tak i teplé a studené vody.

Městské zastupitelstvo začalo rozprodávat některé domy, které jsou ve vlastnictví města. S dalším jejich prodejem chce pokračovat. Na nově postavených školních pavilónech v mateřské škole i v základní škole začal Městský úřad budovat sedlové střechy, které nahradí dosavadní střechy rovné, které se v klimatických podmínkách Toužimi neosvědčily.

Městský úřad dbá, aby privatizací polikliniky dosavadní úroveň toužimského zdravotnictví nepoklesla. Privatizací se toužimská poliklinika rozpadá, městský úřad vytváří v Toužimi městské zdravotní středisko, na kterém zůstávají pracovat kromě obou obvodních praktických lékařů i další dosavadní odborní lékaři - internista, chirurg, gynekolog, dětský lékař. Do Toužimi dojíždějí i nadále na určitý dohodnutý pracovní úvazek ještě další odborní lékaři, se kterými městský úřad o jejich působení ve městě uzavřel dohodu. Ve městě zůstává i lékařská pohotovostní služba včetně sanitních vozů. Rehabilitace na STS je využívána i nadále, na nákladech jejího provozu se podílí i městský úřad. V Toužimi na městském zdravotním středisku zůstává rovněž diagnostický přístroj sonograf, který byl v letech 1992 až 1993 zakoupen z prostředků sponzorů a městského úřadu. Všichni lékaři trvale zaměstnaní na poliklinice již své lékařské praxe zprivatizovali a ordinují jako soukromí lékaři. Zprivatizováni jsou již i zubní lékaři.

Městské zdravotní středisko bude na sídlišti ve dvou pavilónech po bývalých jeslích, které městský úřad pro uvedený účel upravuje. Dětský lékař už v uvedeném objektu ordinuje. Obvodní lékaři si tam zřídí své ordinace pravděpodobně do konce roku 1994, ostatní lékaři tam začnou ordinovat asi až v roce 1995.

Podíl MěÚ na činnosti škol

MěÚ si všímá činnosti škol a dalších školských zařízení. Do vyučování pochopitelně nezasahuje, ale spolupodílí se na konkurzním výběrovém řízení ředitelů škol. Rada a posléze i městské zastupitelstvo rozhodlo, že rodiče nebudou připlácet na činnost školních družin ani na činnost mateřské školy. Poplatek za výuku v ZUŠ je přiměřený a přijatelný. Finančně se podílí na akcích Domu dětí a mládeže sponzoroval a to významnou částkou budování odborných pracoven v základní škole, zejména jazykové průpravny.

V budované nástavbě na jednom pavilónu základní školy počítá se zřízením prostor pro základní uměleckou školu. Dbá, aby se toužimské děti učily v pěkném prostředí, a vynakládá finanční částky na stálou údržbu školských zařízení.